

MISVISENDE OG MANGELFULL STATISTIKK OM NAKKESKADER

Nakkeforbundet vil innledningsvis presisere at repetere at norsk helsevesen har valgt å anvende skadegrader fra Quebec Task Force (1995). Det betyr at nakkeskader skal inndeles i fire grader: WAD I - IV.

WAD grad I /II - gjelder lette forstuinger/forstrekninger av bløtdeler i **muskel/skjelettsystemet** som **leddbånd** og muskler. Slike skader lar seg ikke påvise ved neurologiske eller vanlige radiologiske metoder, men leger seg selv etter kort tid. **WAD I og II** skal betegnes som **nakkeslengskader**. All norsk nakkeforskning har dreiet seg om disse lette skadene.

WAD grad III dreier seg om skader i /trykk på nervesystemet og blir tatt hånd om av spesialister i nevrologi.

WAD grad IV gjelder skader i **muskel/skjelettsystemet** som brudd, forskyvinger i ledd, og **alvorlige** skader på **leddbånd**. Leddbåndene som stabiliserer nakken er lite elastiske. Dersom de strekkes 5-8% utover sin normale lengde oppstår irreversible forandringer og **instabilitet**. **WAD III og IV** skal betegnes som **nakkeskader**. Det finnes ingen norsk forskning på disse alvorlige skadene

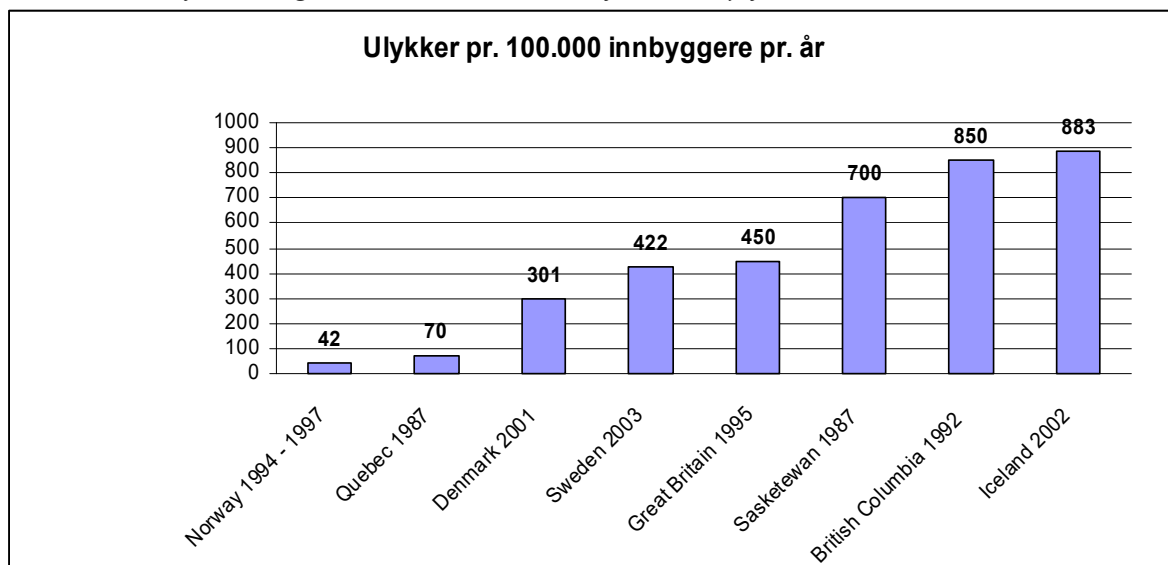
I norsk helsevesen bruker man sjelden eller aldri disse skadegradene, og det er vanlig å betegne alle nakkeskader som nakkeslengskader. Det finnes derfor ingen statistikk som kan si noe om hvor mange skadde det er innen hver skadegrad, og heller ingen statistikk som sier noe om hvor mange det er som årlig pådrar seg en nakkeskade i Norge.

Nakkeslengskader vært tema for to norske offentlige utredninger : ”SMM-rapport nr. 5/2000 Nakkeslengskade - Diagnostikk og evaluering”, og ”Nakkeslengassosierte nakkeskader”- eller ”Aarseth-rapporten” fra 2006. I begge utredningene blir tallet på skader i Norge anslått til **ca. 2000 pr. år**

Nakkeforbundet mener at anslaget er useriøst, og at det gir et helt fortegnert bilde av omfanget av slike skader. I et doktorgradsarbeid fra 2003 har den islandske forskeren Eithor Kristjanson laget en grafisk framstilling av de offisielle tallene på nakkeslengskader pr. 100 000 innbyggere i flere land.

Her oppgis tallet for Norge å være **42**, noe som tilsvarer de 2000 som de norske rapportene opererer med. For Sverige er tallet **422**. Se tabellen under. Ut fra veistandard og trafikksikkerhet er det rimelig å anta at Norge heller vil ha et høyere enn et lavere tall på trafikkulykker pr. 100 000 innbyggere enn Sverige. At tallene for Sverige skulle være 10 ganger høyere enn i Norge, er åpenbart urimelig.

Tallene er hentet fra doktorgradsarbeidet til Eithor Kristjanson - Reykjavik 2003

Tall fra Sverige - Whiplashkommissionen (2005)

For å få fram et bedre anslag for tallet på nakkeskade i Norge vil Nakkeforbundet bruke tall fra Sverige som sammenligningsgrunnlag. Dette fordi Whiplashkommissionens sluttrapport la fram et rimelig pålitelig statistisk grunnlagsmateriale.

I Sverige brukes betegnelsen whiplashskader om nakkeslengskader. Forsikringsbransjen i Sverige får årlig melding om ca. **30 000** whiplashskader etter **trafikkulykker**. Whiplashkommissionen ble i sin helhet finansiert av de fire store forsikringsselskapene If, Folksam, Trygg Hansa og Länsförsäkringar.

I følge Whiplashkommissionen vil ca. 5% av disse 30 000 , altså ca.1500, få en invaliditetsgrad på 10% eller mer, og ca. 500 vil årlig bli 100% arbeidsufør.

LFN vil understreke at disse tallene kun gjelder **trafikkulykker**. Nakkeskader oppstår som kjent også i mange andre sammenhenger, som f. eks. ved arbeidsulykker, eller ved fall/uhell i forbindelse med sport/idrett. I internasjonal statistikk regner man med at ca. 40-50% av alle nakkeskadene skyldes slike forhold.

I eksempelet under velger Nakkeforbundet å bruke det laveste anslaget, altså at 40% av skadene har andre årsaker enn trafikkulykke. For å få fram tall som viser alle nakkeskader - uansett skadeårsak - må tallene fra Sverige derfor oppjusteres.

Tall for Sverige -oppjustert

Antall whiplashskader - uansett årsak:	30 000/60x100	=	ca. 50 000
Antall skadde med mer enn 10 % invaliditet :	50 000/100x5	=	ca. 2 500
Antall skadde som blir 100% arbeidsufør :	500/60x100	=	ca. 800

Hvis vi antar at skadefrekvensen er lik i Norge og Sverige, og justerer for folketallet som var ca.9 millioner i Sverige (2005) og ca.4,8 millioner i Norge (2005), så blir tilsvarende tall for Norge:

Tall for Norge sammenlignet med Sverige

Antall nakkeskader – uansett årsak:	50 000/9x4,8	=	ca. 26 000
Antall skadde med mer enn 10% invaliditet :	26 000/100x5	=	ca. 1 350
Antall skadde som blir 100% arbeidsufør:	800/9x4,8	=	ca. 400

Tall fra Spine 2008

I den siste internasjonale forskningsrapporten om skader av WAD gradene I- III, ”**Neck Pain and the Decade of the Bone and Joint 2000-2010**”, gjengitt i det anerkjente medisinske tidsskriftet Spine, mars 2008, oppgis følgende:

*” Neck pain after **traffic collisions** is common; the most recent figures suggest that more than 300 persons (per 100, 000 in the population) are seen in **emergency department every year**” (LFN sine uthevinger)*

Dersom man legger til de ca. 40% som pådrar seg slike skader i andre sammenhenger enn trafikkulykker, så vil tilsvarende tall for Norges del bli ca. **24 000**.

Nakkeforbundet vil understreke at tallene på henholdsvis **26 000** og **24 000** nakkeskadde i Norge pr. år er et moderat anslag. Dersom man legger til grunn at fordelingen mellom skadde i trafikkulykker og skadde av andre årsaker er 50-50, vil anslaget bli høyere. I forhold til Whiplashkommissionen vil anslaget på nakkeskadde i Norge bli ca. **32 000**, og i forhold til tallene fra Spine vil tallet bli ca. **29 000**.

Anslag for tall på alvorlige nakkeskader i Norge

Er det mulig å anslå hvor mange som årlig pådrar seg alvorlige nakkeskader av WAD grad III og IV i Norge?

Nakkeforbundet tror at vi kan komme nær et slikt anslag ved å slå sammen tallene for de som blir mer enn 10% invalid og de som blir 100% invalid. Det betyr et tall på ca. 1800 nye nakkeskader årlig.

Dette anslaget bygger på de svenske forsikringsselskapenes forutsetning om at bare 5% av de skadde vil få en invaliditetsgrad på mellom 10% og 100%.

Men i internasjonal statistikk er det vanlig å regne med at minst 10% får kroniske invalidiserende smerter/ symptomer, noe som betyr at anslaget på 1800 alvorlig nakkeskadde antakelig kan doubles.

Av dette kan vi trekke flere konklusjoner. Den første konklusjonen er at tallet på **2000** nakkeslengskadde pr år - som norsk helsevesen opererer med - er grovt misvisende. Et riktigere anslag er med stor sikkerhet 10-15 ganger høyere.

Tallet på personer som får kroniske smerter/symptomer ligger antakelig på rundt 2500 -3000, og tallet på personer med alvorlige skader og høy invaliditet ligger på rundt 800- 1000.

At norsk helsevesen er helt uten troverdig statistikk på et så viktig felt, er nesten uforståelig. At man i praksis bagatelliserer eller ignorerer disse problemene, er uholdbart - både medisinsk faglig og etisk.

Mars 2013

Landsforeningen for Nakkeskadde

Thorleif Næss

Helsepolitisk arbeidsgruppe